Vragen en antwoorden uit webinar "Zo toon je de maatschappelijke waarde van sport en bewegen aan"

Wij hebben geprobeerd zo veel mogelijk vragen uit het webinar te beantwoorden. Heb je nog aanvullende vragen voor Femke of Michel dan kun je altijd, via mail, contact met hen opnemen. De contactgegevens staan onder de beantwoorde vragen.

De vragen hebben we gebundeld in vier categorieën:

- Berekeningen maatschappelijke waarde
- Interpretatie/toepassing SROI
- Lokale SROI Infographic
- Politiek

Berekeningen maatschappelijke waarde

Er waren meerdere vragen over hoe de financiële waarde van de opbrengsten is berekend.

Meer informatie over de berekening van de sociaaleconomische waarde van sport en bewegen vind je in het rapport "De sociaaleconomische waarde van sporten en bewegen" en de technische bijlage waarbij dieper op de berekeningen wordt ingegaan.

Meer informatie over de berekening van de SROI vind je in het rapport "SROI sport en bewegen 2022".

RIVM heeft ook een scenario uitgewerkt dat de zorgkosten juist toenemen als men meer gaat sporten en bewegen. Kunnen jullie daar eens op reflecteren.

Omdat mensen langer leven worden de zorgkosten uitgesteld en kunnen er in de laatste fase van het leven extra kosten bijkomen door andere ziektes. Daarnaast zijn er extra kosten door blessures, die in het onderzoek van Ecorys die we bespraken, ook zijn meegenomen. De extra kosten van het langer leven, zijn bij de post 'langer levensverwachting' in het onderzoek van Ecorys eraf gehaald.

Daarnaast zijn in het RIVM onderzoek, niet alle kosten meegenomen. Zoals de zorgkosten van depressie, borstkanker of darmkanker. Deze zijn in het onderzoek van Ecorys wel meegenomen.

Verder bekijkt het RIVM rapport een scenario in 2040, waarbij 75% aan de beweegrichtlijnen voldoet. In het rapport van RIVM staat dat wanneer er rekening wordt gehouden met de extra kosten, er in 2040 €8 miljoen hogere zorgkosten verwacht worden. Maar in de tussenliggende jaren zijn de zorgkosten juist lager wanneer er meer mensen aan de beweegrichtlijnen voldoen, dan wegen de lagere zorgkosten door de preventie op de aandoeningen zwaarder. Met alle jaren bij elkaar opgeteld (2019 t/m 2040) is er een besparing te zien van €312 miljoen in de zorgkosten. Gemiddeld per levensjaar dalen de zorgkosten dus. Dat is ook wat wij laten zien.

Maar het is vooral belangrijk dat we door sporten en bewegen mensen langer leven in een goede gezondheid. En dat is de maatschappij ook wat waard, en zorgt voor productievere en gezondere mensen. Het complete plaatje dat we hebben laten zien.

Columns van Marcel Levi en Willem de Boer geven ook een kritische blik op het rapport van RIVM.

In het rapport van het Centraal Planbureau (CPB) staat ook beschreven, dat preventiebeleid niet per definitie zorgt voor minder zorgkosten, maar wel kan zorgen voor meer gelijkheid van gezondheid en een betere brede welvaart.

Interpretatie/toepassing SROI

Als de SROI over een enkel jaar gaat en dus niet de uitgestelde effecten meet, dan zijn de opbrengsten rondom voorkomen van ziekteverlof, betere arbeidsprestaties etc (dus langetermijn voordelen) toch voornamelijk te relateren aan investeringen uit het verleden? Hoe zit dit?

Klopt, we weten niet met dit model welke investeringen hebben geleid tot welke specifieke opbrengsten. We kunnen dus ook niet zeggen dat elke euro die we nu investeren zorgt voor €2,76 euro. SROI boven de 1 laat zien dat alle investeringen samen maatschappelijke meerwaarde opleveren.
In de opbrengsten zijn de opbrengsten op lange termijn teruggerekend naar één jaar en wat het op dat moment waard is. Waarden verder in de toekomst zijn minder waard dan waarden op korte termijn.

Hoe kan het dat wanneer de SROI in een gemeente lager is, dit niet betekent dat een gemeente het slecht doet?

Er worden veel investeringen gedaan, waarvan je de opbrengsten nu nog niet kan meenemen. En er zijn veel sporters en verenigingsleden, dus ook meer kosten die worden gemaakt. Niet alleen los het SROI het getal zegt iets, maar vooral in perspectief met de andere cijfers die je in de infographic kan vinden.
Betekent alsnog dat de investeringen meerwaarde hebben en dat er nog ruimte is om meer te investeren, want het levert meer op dan de totale kosten.
Wat als ze niet investeren en dus niet een ruim sportaanbod en verenigingsleven hebben, zouden er dan zoveel sporters/verenigingsleden zijn?

Wat zijn SROI getallen bij andere beleidsvelden?

- Financiële verkenning van groen in de stad: SROI van 0,5 -0,8. Maar een deel van de baten is niet gemonetariseerd.
- Natuurherstel: Bij een project over 100 jaar ligt het maatschappelijke rendement tussen de 8 en 51%.
- SROI cultuur → is nog in ontwikkeling
- SROI van verschillende interventies mentale gezondheid. Deze varieert van 0,79 tot 28.
- Maatschappelijke waarde musea Gooi en Vechtstreek: is geen SROI, maar het positieve saldo van de baten tegenover de kosten komt uit op +/- 9 miljoen.

Er zijn natuurlijk ook andere uitgaven vanuit andere domeinen voor sport. Bijv. inburgering. Worden deze wel meegenomen in de uitgaven? Of wordt echt gekeken naar het product sport?

Voor de uitgaven van de gemeente is er in eerste instantie gekeken naar de uitgaven aan sportbeleid en sportaccommodaties. Maar inderdaad in andere domeinen, zoals armoedebeleid (bijv. een sportfonds), gezondheid (bijv. beweeginterventies voor ouderen), onderwijs (bijv. aanbod schoolzwemmen) en de openbare ruimte (bijv. speeltuinen, skate parks, courts en fitnesstoestellen) worden investeringen gedaan voor sport en bewegen. Op basis van een uitvraag over de hoogte van deze kostenposten bij 11 Nederlandse gemeenten, is er een gemiddelde opslag van 25% bovenop de gemeentelijke sportbegroting bepaald.

We willen de financiële SROI-waarde van onze sportclub uitrekenen. Kunnen we deze kostenberekening gebruiken of is er een ander model daartoe?

Voor het berekenen van de maatschappelijke waarde van een sportclub kan je de waarde van de opbrengsten gebruiken. Maar als je wilt weten of de waarde echt wordt behaald door jouw sportclub, zou je bij de leden moeten uitvragen of zij ergens anders zouden sporten als de sportclub niet zou bestaan.

Een beter passende methode om voor een sportaccommodatie of club de waarde inzichtelijk te maken is de Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA). De Hogeschool van Arnhem en Nijmegen heeft een MKBA-model ontwikkeld, speciaal voor sportaccommodaties. Deze MKBA analyse is uitgevoerd in Arnhem.

Extra waardevol is dat een MKBA werkt met scenario's. Je vergelijk de huidige situatie (er is een accommodatie) met de situatie waarin de accommodatie er niet zou zijn. Stoppen mensen in die wijk dan met sporten? Gaan ze ergens anders sporten, blijven ze nog vrijwilligerswerk doen en ontmoeten ze ergens nieuwe mensen? Dit vraag je uit bij de sporters op een sportaccommodatie. Door in kaart te brengen wat er gebeurt als de accommodatie er niet zou zijn, kun je inschatten welk effect een extra geïnvesteerde euro op een bepaalde plek heeft. Dit kan niet bij de SROI.

Lees meer over de MKBA en het voorbeeld in Arnhem in het artikel "Instrument voor inzicht in maatschappelijke waarde sportaccommodaties".

Opmerking Silke van Life Goals:

SROI kun je ook op methodiek/projectniveau berekenen, dus ook relevant voor andere organisaties dan gemeenten. Zo hebben wij een onderzoek laten uitvoeren voor onze sociale sportinitiatieven, waaruit blijkt dat elke euro, 3 euro maatschappelijk rendement oplevert. Benieuwd naar meer informatie, neem even contact op via info@stichtinglifegoals.nl.

Er zijn verschillende voorbeelden van SROI's op projectniveau. Wees er wel van bewust dat dit meestal 'indicatieve' SROI's of quickscans zijn, waarbij de opbrengsten vaak vanuit gesprekken worden meegenomen en niet alleen maar de wetenschappelijk bewezen effecten.

- SROI Nationale Wandeluitdaging
- SROI JOGG
- Maatschappelijke Businesscase: Maatschappelijke Diensttijd Set Your Life Goals
- SROI 2 Diabete

Vita Valley heeft verschillende SROI analyses gedaan in de zorgsector.

Lokale SROI Infographic

Hoe wordt het aantal ongeorganiseerde sporters gemeten?

De cijfers van de ongeorganiseerde sporters komt uit de Gezondheidsmonitor die een keer in de vier jaar (met uitzondering tijdens de coronacrisis) wordt uitgevoerd. Via sportenbewegenincijfers.nl zijn deze cijfers terug te vinden per gemeente.

Kunnen jullie de SROI ook maken voor de jongere doelgroepen ? Ik zie dat speelplekken niet zijn meegenomen en de beweegrichtlijn vanaf 18 jaar inzichtelijk is.

De maatschappelijke waarde is voor de groep van 5-25 jaar apart berekend. Maar we hebben geen aparte SROI per doelgroep. Ten eerste omdat het lastig is om deze kosten precies te onderscheiden. Daarnaast zijn er vrij veel kosten aan jeugd toe te rekenen, omdat je de jeugd zo vroeg mogelijk aan het sporten wilt laten krijgen, omdat dit de meeste gezondheidswinst oplevert. Waardoor de verhouding tussen de kosten en de baten wel lager kunnen zijn dan bij andere leeftijdsgroepen. Betekent dat dat je daar niet in wilt investeren?

Qua data zijn er bijvoorbeeld geen cijfers rondom de beweegrichtlijnen bij de jeugd. Wel het dagelijkse bewegen uit de Jeugd- of Jongerenmonitor.

Voor de cijfers over speelplekken kan het zijn dat de speelplekken niet staan geregistreerd in het BGT register. Het Mulier Instituut berekent deze score. Lees hier wat je kan doen om je Speelplekken te laten meenemen in deze score.

Wanneer komt er een infographic en SROI met recentere cijfers?

Een aantal cijfers is gebaseerd op de gezondheidsmonitor, zoals de beweegrichtlijnen en de gezondheidscijfers. Deze cijfers over 2024 worden in de tweede helft van 2025 verwacht. Het duurt dan nog even voor we de SROI hebben berekend, omdat we hier

ook een nieuwe methode voor gaan toepassen. Wij laten het weten wanneer we een geüpdatete versie hebben van de cijfers.

Ondertussen kan zelf de meest cijfers opzoeken via de volgende bronnen:

- Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen cijfers over 2024
- Gezondheidsmonitor Jeugd cijfers over 2023
- Sport op de kaart: veel cijfers in de infographic komen hier vandaan. Bijvoorbeeld de score Beweegvriendelijke omgeving heeft nieuwe cijfers uit 2024, over de sportaccommodaties per gemeente zijn cijfers over 2023 en over het percentage sportbond leden zijn cijfers over 2023 bekend.
- Cijfers op buurt, en wijkniveau kan je vinden via de Buurtatlas

Hoe kunnen we helpen om de juiste input voor de sroi aan te leveren? Bij ons staat wielrennen bijv op 0.

In de infographic is gebruikgemaakt van verschillende openbare data die beschikbaar zijn. In de infographic zelf, vind je ook de beschrijving van de data en de link naar de oorspronkelijke bron.

Er is dus geen apart onderzoek voor gedaan. Het percentage wielrennen is gebaseerd op de Gezondheidsmonitor die wordt uitgevoerd door de GGD. Mocht dat niet kloppen, zou je met de GGD in gesprek kunnen gaan.

Vraag over het voorbeeld in Amersfoort:

- **Geven de buurtsportcoach zelf de trainingen? Of verwijzen ze alleen door?**

Antwoord Jan Hardeman, coördinator Buurtsportcoach: Allebei. Voor de meest kwetsbare groepen doen we het zelf, maar het gros kan terecht bij regulier aanbod

- **Werken de buurtsportcoaches in Amersfoort ook met partners zoals jongerenwerkers. Meer coördinatie functie of staan ze vnl zelf in "trainingspak"**

Antwoord M. Klijnstra (gemeente Heerenveen): Onze buurtsportcoaches geven soms de lessen, en dragen het na een pilotfase over (als dat kan) aan een andere professionele partij. Buurtsportcoach blijft betrokken bij coördinatie.

Antwoord Jan Hardeman coördinator Buurtsportcoach: De verhouding uitvoering - regisseur is 20-80 ongeveer. We maken ook veel gebruik van lokale uitvoerders. Samenwerking met sociale partners is cruciaal voor het bereiken van de doelgroep en het vergroten resultaat.

Wethouder Ben van Koningsveld: In Amersfoort nemen we als Sport vaak de pilots voor onze rekening en bij succes gaan we voor structurele vergoeding naar sociaal domein. Bijvoorbeeld boksen met dementie of boksen met GGZ-doelgroep is deels vanuit sport opgestart.

Politiek

De SROI toont de waarde van bewegen aan op vele maatschappelijke vlakken.

Lastige in de uitvoering is:

- **Er is geen landelijke en m.n. politieke lange termijn visie**
- **Er is geen verdienmodel!**
- **Investering door gemeente en opbrengsten deels bij derden zoals bijv. zorgverzekeraars**
- **Veel subsidie vormen/potjes en schotten maakt geld vinden een uitdaging.**

Het klopt dat het als lastig kan worden ervaren omdat de belangen vaak ergens anders liggen. Echter zien we wel een verschuiving in lokaal en regionaal beleid. Er wordt steeds vaker domeinoverstijgend samengewerkt, echter zitten we nog midden in die transitie. De landelijke programma`s zoals de G.A.L.A. (Gezond Actief Leven Akkoord) is hier al

een goed voorbeeld van waarbij het samenwerken van diverse domeinen wordt gestimuleerd.

Wat maakt dat er geen wettelijke taken komen gezien de cijfers?

Het is een discussiepunt geweest, maar blijkbaar geen prioriteit van de landelijke politiek daar waar de beslissing ligt. Daarom is het belangrijk om wethouders of de raad wel mee te nemen in dit verhaal, om lokaal te (blijven) investeren in sport en bewegen.

Hoe verdeel je de kosten als je sport als middel in wilt zetten in andere domeinen?

Ga vooral met andere domeinen in gesprek om te kijken of ze een (deel) kunnen financieren. Een ‘sportproject’ rondom bijvoorbeeld de mentale gezondheid bij jongeren te verbeteren, kan zowel door het domein ‘jeugd’, ‘sport’ en ‘gezondheid’ gefinancierd worden. Zo worden de domeinen sport en cultuur ook steeds vaker gecombineerd om voor de inwoners een project te organiseren.

Bekijk ook eens de Brede SPUK Sport- en beweegwijzer, waarin per thema staat hoe sport en bewegen hieraan kan bijdragen, met voorbeelden en producten.

Contactgegevens:

Femke van der Pal
Specialist Sociaal economische waarde sport en bewegen
Femke.vanderpal@kenniscentrumsportenbewegen.nl
+316 12740728

Michel Vierwind
Specialist integraal lokaal beleid
Michel.vierwind@kenniscentrumsportenbewegen.nl
+31 6 31641205